

BOS- EN DUINPARKEN

Herstelplan

WILHELMINAPARK EN KOPJE VAN BLOEMENDAAL

Gemeente Bloemendaal

INHOUD

	INLEIDING	3
1	INVENTARISATIE	4
1.1	Historie	5
1.2	Beleving	6
	Ontsluiting	6
	Gebruik	8
	Kopje van Bloemendaal	9
1.3	Natuur en landschap	12
2	ANALYSE	13
3	THEMA	13
4	BEHEER	13
4.1	Verbeteren uitzichtlijnen	14
4.2	Verbeteren uitzichttoren	15
4.3	Onderhoud paden en verbeteren voorzieningen	16
4.4	Samenhang met Bloemendaalse Bos	17
4.5	Ingang naar NPZK-duinen	17
4.6	Herstellen natuurlijke begroeiing	18
4.7	Camoufleren dak pannenkoekenhuis	18
4.8	Onderhoud banken en afvalbakken	19
	BIJLAGE 1. PLANTENSOORTEN	20

INLEIDING

Dit is een deelrapport uit een serie over het nieuwe beheer voor de bos- en duinparken in Bloemendaal. De serie bestaat uit 8 rapporten:

- Algemene deel. Dit bestaat uit de aanleiding voor het opstellen van de rapporten, de beschrijving van natuur en landschap waar Bloemendaal in ligt en het huidige beleid van rijk, provincie en gemeente.
- Bloemendaalse bos (Bloemendaal)
- Wilhelminapark met Kopje (Bloemendaal)
- Caprera (Bloemendaal)
- Brouwerskolkpark (Overveen)
- Wethouder van Gelukpark (Overveen)
- Enschedepark (Aerdenhout)
- Van Haemstede bos (Aerdenhout)

Uitgangspunten voor herstel

Door achterstallig onderhoud zijn de bos- en duinparken een “groene brij” geworden en maken een verwaarloosde indruk. Dit trekt ongewenste ontwikkelingen aan.

Daarom is herstel van de bos- en duinparken noodzakelijk.

Als uitgangspunt voor het herstel van de bos- en duinparken is gekozen voor het geven van een eigen identiteit aan de bos- en duinparken. Deze identiteit heeft nauwe relatie met de mogelijkheden van het park en het huidige gebruik.

Leeswijzer

Elk rapport bestaat uit vaste onderdelen:

1. **Inventarisatie** van algemene zaken (oppervlakte, bijzonderheden e.d.), korte historie, gebruik (ontsluiting en beleving) en natuur en landschap.
2. **Analyse**, met daarin knelpunten en pluspunten.
3. **Thema**, waarin de geadviseerde identiteit van het park wordt toegelicht.
4. **Beheer**, waarin de geadviseerde maatregelen worden beschreven, ook wordt per maatregel de uitvoering beschreven

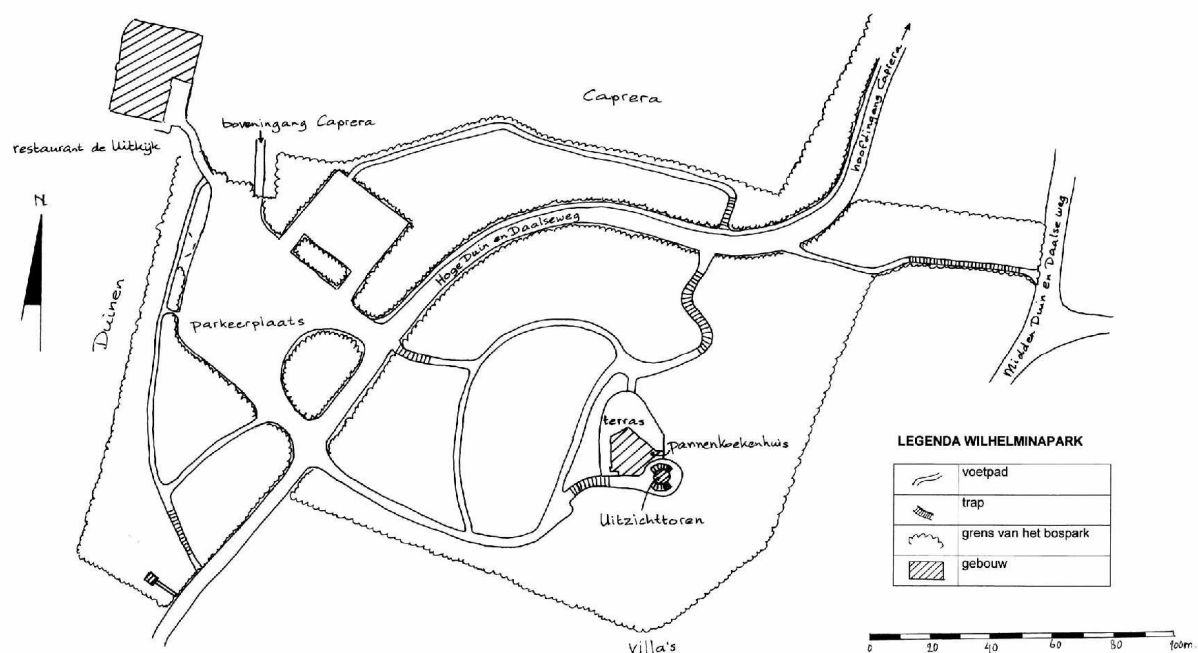
In elk park is een planteninventarisatie uitgevoerd in 2002. De gevonden planten (inclusief struiken en bomen) staan in de bijlage. Een planteninventarisatie geeft een indruk van de natuurwaarde van een bos- en duinpark. Er zijn geen faunainventarisaties uitgevoerd, omdat dat te veel tijd kost in relatie tot de voor dit doel benodigde informatie. Indien er faunagegevens bekend zijn van derden (bv. Provincie of KNNV), dan zijn die in het rapport verwerkt.

1. INVENTARISATIE

Het Wilhelminapark ligt in Bloemendaal en is inclusief de parkeerplaats 2,75 ha. groot. Het bestaat uit bos en een grote parkeerplaats. In het bos ligt het regionaal bekende uitkijkpunt "Kopje van Bloemendaal". Het grenst aan het duingebied van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Caprera. De Hoge Duin en Daalseweg loopt midden door het bospark. Dit kleine bospark bestaat uit drie delen (zie fig. 1):

1. Kopje van Bloemendaal
2. Parkeerplaats en zuidelijk gelegen bosje
3. Deel tussen Caprera en de Hoge Duin en Daalseweg

Dit laatste deel was vroeger groter, maar ca. 10 jaar geleden (1992) is een groot deel hiervan bij Caprera gevoegd. Dat is nog goed te zien aan de abrupt eindigende paden aan beide zijden.

Figuur 1. Wilhelminapark met het Kopje van Bloemendaal

Sinds 1990 werkt de gemeente Bloemendaal samen met andere beheerders van duingebied in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Dit is een samenwerkingsverband van natuurgebieden rond het duingebied van Zuid-Kennemerland. De gemeente Bloemendaal heeft een aantal bos- en duinparken, die grenzen aan het duingebied aangemeld voor dit samenwerkingsverband. Het doel van de samenwerking is om het beheer en gebruik van de gebieden op elkaar af te stemmen. Natuur is daarin het hoofddoel met recreatie als neven-doel.

Vanaf 2003 is het hele Nationaal Park Zuid-Kennemerland en daarmee het Wilhelminapark aangewezen door het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij

(LNV) als Habitatrictlijngebied. In dergelijke gebieden geldt natuur als uitgangspunt voor alle beleid. Voor vergravingen, herstelwerkzaamheden en aanleg van diverse voorzieningen moet in deze gebieden een ontheffing worden aangevraagd voor de Flora- en Faunawet.

Het Wilhelminapark maakt deel uit van het door het rijk aangewezen Beschermd Dorpsgezicht, dat de wijken Duin en Daal en Bloemendaalse Park beslaat. Daarvoor wordt momenteel een conserverend bestemmingsplan opgesteld. Dat betekent dat er zorgvuldig moet worden omgegaan met herstel van het Wilhelminapark in historische zin. Daarin kan het herstellen van de situatie van foto 1 passen.

Het betekent ook dat er voor alle werkzaamheden (van herstel paden tot aanbrengen hekken en kappen van bomen) een vergunning nodig is.

1.1 Historie

Naar aanleiding van een bezoek van koningin Wilhelmina in 1894 aan Bloemendaal werd dit al eerder aangelegde uitzichtduin "Het Wilhelminaduin" genoemd. In 1907 werd de duintop verhoogd en ging dit uitzichtpunt in de volksmond het Kopje van Bloemendaal heten. Het was toen een met helm beplant duin. Door de lage begroeiing was ruim uitzicht mogelijk naar alle kanten.

In 1910 werd een oriëntatietafel geplaatst naar aanleiding van de dertigste verjaardag van koningin Wilhelmina. De oriëntatietafel moest in 1926 plaats maken voor een monument voor een wethouder. De oriëntatietafel is toen verplaatst naar het Kopje van Aerdenhout. Het monument voor de wethouder is in de oorlog verloren gegaan.

Tijdens WO II was Duin en Daal en dus ook het Kopje van Bloemendaal verboden gebied. Op het Kopje werd een bunker (de huidige toren) gebouwd. In die tijd

Foto 1. Het Kopje van Bloemendaal in de jaren 40.

stonden er slechts enkele bomen en was verder de begroeiing laag, waardoor er nog steeds een ruim uitzicht was (foto 1).

Deze toren wordt nu nog steeds gebruikt als uitzichtpunt. Inmiddels is er een dicht bos op het Kopje ontstaan, waardoor het uitzicht vanaf de toren zeer beperkt is.

1.2 Beleving

Ontsluiting

Het park is goed te bereiken met zowel auto, fiets als te voet. Er is een grote parkeerplaats, die gebruikt wordt bij voorstellingen in het openluchttheater van Caprera en voor het restaurant “de Uitkijk” en het pannenkoekenhuis bij de uitzichttoren (foto 2).

Foto 2. De grote parkeerplaats bij het Kopje van Bloemendaal.

Bij het pannenkoekenhuis aan de voet van de uitkijktoren is een open ruimte voor het keren van de leveranciers van het pannenkoekenhuis. Via het brede voetpad rijden er vaak illegaal auto's naar deze plek om te parkeren. Er kunnen maar een paar auto's parkeren. Van de weg af is niet te zien of het vol is. Het gevolg is dat er onnodig heen en weer wordt gereden door auto's over het voetpad.

Dit pad is in 2005 opnieuw geasfalteerd, omdat het erg was kapot gereden door de steeds grotere vrachtauto's van de leveranciers. Het is de bedoeling dat er afspraken gemaakt worden met de uitbater van het pannenkoekenrestaurant over het voorkómen van het stuk rijden van het pad door leveranciers.

Er zijn meerdere ingangen de verschillende deelgebieden in (zie figuur 1). Maar alleen de ingangen naar het pannenkoekenhuis en de toren vanaf de grote parkeerplaats zijn duidelijk te herkennen. De andere ingangen (naar kleine zuidelijke deel en het deel langs Caprera) zijn onduidelijk en het is ook niet duidelijk waar ze

Foto 3. Begin wandelpad zuidelijk deel en richting hoofdingang Caprera.

naar toe gaan. Deze paden zijn slecht onderhouden (overgroeid en plaatselijk is het asfalt kapot). Zie foto 3.

De paden tussen het Kopje en het westelijk deel van het Wilhelminapark sluiten niet makkelijk op elkaar aan (zie figuur 1), waardoor je de weg moet kennen om er gebruik van te maken.

Het pad langs de westzijde van de parkeerplaats wordt niet gebruikt. Ook de banken die daar staan worden weinig gebruikt en kunnen verplaatst worden.

Vanaf de Midden Duin en Daalseweg is een trap omhoog naar het Kopje van Bloemendaal.

De fietsroute “Rondje Haarlem” en de Beeckesteinroute van de ANWB lopen over de Midden Duin en Daalseweg langs deze trap, die naar het Kopje van Bloemendaal gaat. Er staat hier echter geen verwijzing naar de uitzichttoren op het Kopje, die de fietsers uitnodigt om te voet het uitzicht te bekijken (zie foto 4). Daarbij is er achterstallig onderhoud aan de trap, zoals versleten leuning en veel bladeren op de treden.

De grote parkeerplaats grenst aan het duingebied van het NPZK. Het fietspad en het ruiterspad door het duingebied van noord naar zuid loopt op enkele tientallen meters er langs. Er is echter geen ingang op deze plaats de duinen in. Er is echter wel behoefte aan korte wandel- en ruiterroutes.

In het kader van het provinciaal plan “Kennemerzoom” is al geopperd om hier een ingang (voor zowel wandelaar als ruiter) voor het duingebied te maken. Een dergelijke ontsluiting zal met name voor de Bloemendalers een verbetering zijn.

Foto 4. De trap vanaf de Midden Duin en Daalseweg naar het Kopje.

Gebruik

In tegenstelling tot het naastgelegen Caprera is het Wilhelminapark vrij toegankelijk. Op het Kopje van Bloemendaal is een uitzichttoren met ernaast een pannenkoekenhuis met terras. Naast de ingang naar Caprera staat restaurant “de Uitkijk”. Vroeger was er vanuit dit restaurant een riant uitzicht over het Nationaal Park naar zee. Dat is inmiddels dichtgegroeid met dennen.

Op korte afstand van elkaar zijn er dus diverse goede voorzieningen (pannenkoekenhuis, Kopje, restaurant en Caprera (met openluchttheater), die voornamelijk gebruikt worden in het weekend. Door de week wordt het bospark vooral gebruikt om de hond uit te laten.

Het Kopje van Bloemendaal wordt in het weekend vooral bezocht voor het pannenkoekenhuis.

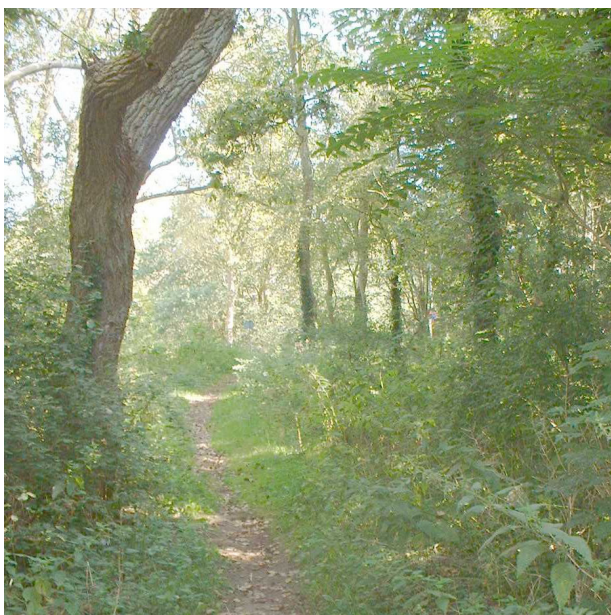

Foto 5. Bos rond de parkeerplaats.

Het zuidelijk deelgebied II van het Wilhelminapark wordt gedomineerd door de grote parkeerplaats. De parkeerplaats wordt niet alleen gebruikt als bij de voorstellingen in Caprera, maar ook als verzamelpunt voor diverse clubs en sportieve activiteiten (wielertochten, avondvierdaase, hardlooptrainingen). Het omringende loofbos is licht en open (zie foto 5).

Kopje van Bloemendaal

Het Kopje van Bloemendaal is in de hele regio bekend. Het is 43 meter hoog en daarmee het hoogste duin van de regio. Alleen de duinen bij Schoorl zijn in Nederland hoger, maar daarvan is de hoogste top niet toegankelijk. Vanuit o.a. Amsterdam komen vele fietsers de hellingen van de Hoge Duin en Daalseweg bedwingen, soms meerdere keren achter elkaar. Gezien de scherpe bochten en het slechte overzicht is er éénrichting verkeer voor fietsers ingevoerd. Aangekomen op de top lijkt er alleen een parkeerplaats met weinig uitzicht te zijn.

Foto 6. Door het dichte bos op het Kopje is de uitzichttoren niet meer te zien.

Het Kopje van Bloemendaal bestaat uit een dicht bos met veel ondergroei. De donkere gesloten bosrand is niet uitnodigend (zie foto 6). Er is ook niet te zien dat er in het bos een pannenkoekenhuis en een uitzichttoren staan. Het pannenkoekenhuis wordt bescheiden aangegeven, de uitzichttoren helemaal niet.

Vanuit het bospark zelf is geen uitzicht, maar vanaf de 10 m. hoge toren op het hoogste punt is een indrukwekkend uitzicht mogelijk over vrijwel de hele regio. Door de hoge bomen is echter nu alleen nog een beperkt uitzicht naar het oosten mogelijk (foto 7).

Foto 7. Beperkt uitzicht naar het oosten

De toren heeft een wat sombere uitstraling (zie foto 8). De toren maakt een verwaarloosde indruk. Met name de onderste ruimte is nu een rommeltje en half toegankelijk (bovenste helft van de deur is open). Op de bovenste trans is na de oorlog een natuurstenen plaat aangebracht, waarop uitleg over het uitzicht staat gegraveerd.

Foto 8. De uitkijktoren

Foto 9. Beschadigde oriëntatie- tafel.

Deze oriëntatietafel was in 2003 echter niet meer leesbaar (als gevolg van verwerking en vandalisme), zie foto 9. Er ontbrak ook een stuk van de oriëntatietafel. Inmiddels is de hele oriëntatietafel verwijderd i.v.m. gevaar voor naar beneden vallen. De tafel is opgeslagen op de gemeentewerf. Het uitzicht naar noord en west is beperkt door de inmiddels erg hoge dennen (zie foto 10).

Foto 10. De hoge dennen belemmeren het uitzicht.

Foto 11. Het dak van het pannenkoekenhuis is geen fraai uitzicht.

Vanaf de toren springt het dak van het pannenkoekenhuis in het oog als een groot somber grijs vlak en is daarmee storend in het landschap (zie foto 11). Alles bij elkaar valt het uitzicht nogal tegen.

1.3 Natuur en landschap

Landschapsecologisch gezien valt het hoge deel van het park met het Kopje evenals de hoge delen van Caprera onder het Kalkrijk duinrooslandschap.

Van de oorspronkelijke duinbegroeiing is hier nog weinig terug te vinden. Bij de planteninventarisatie (2003) zijn 79 soorten gevonden (zie bijlage 1).

Het Kopje bestaat voor een deel uit Oostenrijkse dennen gemengd met Robinia, Es, Veldesdoorn, Esdoorn en Beuk. De ondergroei bestaat uit algemene soorten zoals Esdoornopslag, Meidoorn, Hulst, Vlier, Zevenblad, Berenklaauw, Hondsdraf, Nagelkruid en Braam met daartussen restanten van de oorspronkelijke duinbegroeiing zoals Zeepkruid en Duinsalomonszegel. Op enkele plaatsen staan aangeplante soorten zoals Jeneverbes, Taxus, Sierappel en Wilde wingerd. Plaatselijk woekert Lijsterbesspirea, deze is ook aangeplant.

Het lager gelegen zuidelijke deel van het Wilhelminapark bestaat grotendeels uit loofbomen als Populier, Es en Witte abeel (zie ook foto 5). Langs de grote parkeerplaats staan als opvallen de soorten Smalbladige olijfwilg en Sporkehout. Zij zijn vermoedelijk aangeplant.

2. ANALYSE

Knelpunten

- De uitzichttoren van het Kopje maakt een verwaarloosde indruk
- De uitzichttoren van het Kopje is niet te zien vanaf de weg.
- Donkere en saaie begroeiing zonder uitzicht rond het Kopje nodigt niet uit tot betreden van het park.
- Het uitzicht vanaf de toren naar west en noord is bijna dichtgegroeid.
- Geen duidelijke bebording naar het Kopje in de rest van de gemeente/regio.
- Pannenkoekenhuis ligt erg verscholen gezien vanaf de weg en parkeerplaats
- Het dak van het pannenkoekenhuis is vanaf de uitzichttoren storend
- Aansluiting tussen het Kopje en de rest van het park is matig
- De doorsnijding door Hoge Duin en Daalseweg versnipperd het bospark
- Er is geen relatie met het nabijgelegen Bloemendaalse Bos of de fietsroutes "Rondje Haarlem" en Beeckesteynroute (ANWB), die er vlak langs loopt.
- Er is geen relatie met het Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Pluspunten

- Bijzondere attractie met potentieel zeer fraai uitzicht door de hoge ligging.
- Heeft een historische en regionale bekendheid als hoogste duin van de regio.
- Sluit wat betreft landschap aan bij Caprera en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, wel gescheiden door een hek.
- Voldoende parkeerplaats
- Veel horecamogelijkheden.
- Vrij toegankelijk, gebruikt door hondenbezitters door de week en bezoekers van de horeca in het weekend
- Behoort tot beschermd dorpsgezicht
- De grote parkeerplaats voorziet in een behoefte (tijdens voorstellingen van openluchttheater en sportieve activiteiten)

3. THEMA

De belangrijkste kwaliteit van het Wilhelminapark is de hoge ligging. Deze kan nu echter slechts zeer beperkt beleefd worden. Het ontwikkelen van het uitzicht is het belangrijkste doel voor dit park. Daarnaast kunnen de recreatieve voorzieningen (horeca en uitzichttoren) beter zichtbaar gemaakt worden en daardoor gebruikt, waardoor deze plaats aantrekkelijk wordt (sociale controle).

Een ontsluiting naar het Nationaal Park Zuid-Kennemerland zal het gebruik van zowel de horeca als het Nationaal Park verbeteren.

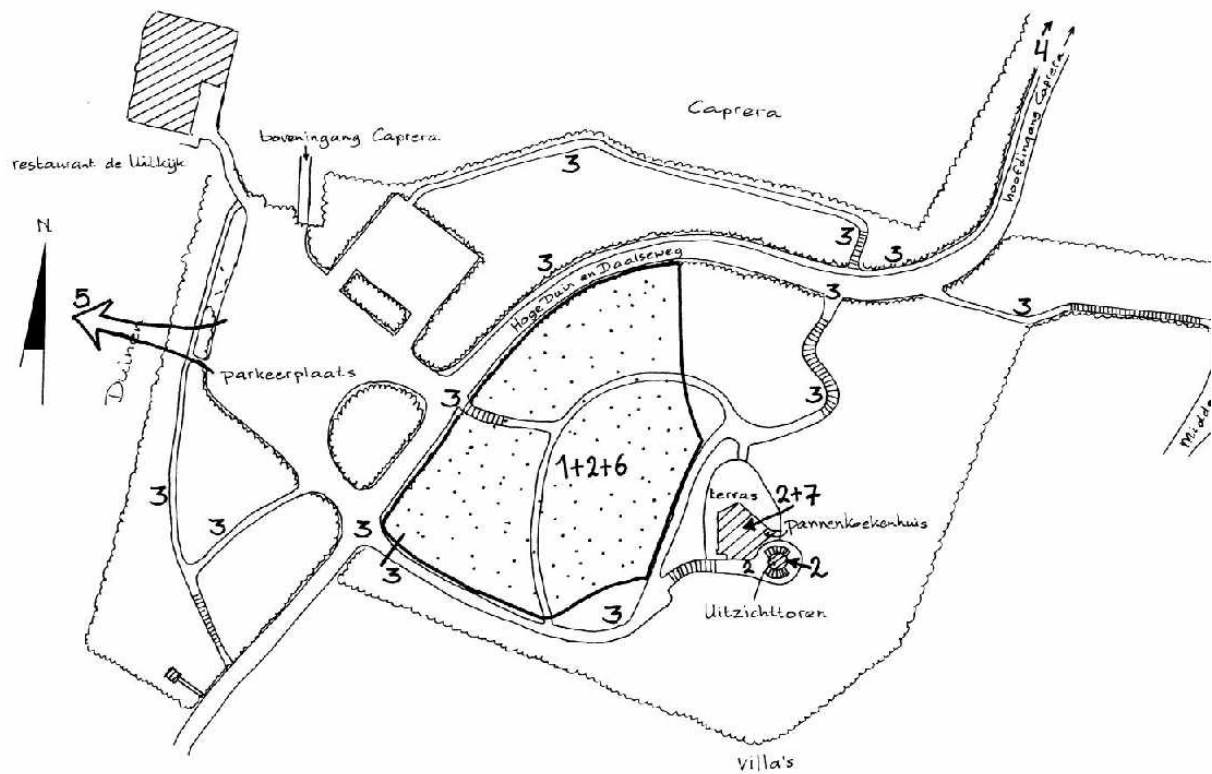
4. BEHEER

Het beheer is er op gericht om het bospark meer open en uitnodigend maken door ingangen te verbeteren en voorzieningen duidelijk zichtbaar te maken. De verschillende ingrepen wordt weergegeven in fig. 3. De nummers in de figuur corresponderen met die in de navolgende tekst.

In dit hoofdstuk worden de beheersingrepen beschreven:

1. verbeteren uitzicht
2. verbeteren uitzichttoren
3. onderhoud paden
4. samenhang met Bloemendaalse bos
5. ingang naar Nationaal Park Zuid-Kennemerland
6. herstellen natuurlijke duinbegroeiing
7. camouflage dak pannenkoekenhuis
8. onderhoud banken en afvalbakken

Volgens het Ontwerpbestemmingsplan Bloemendaalse Park/Duin en Daal moeten er voor alle werkzaamheden een vergunning worden aangevraagd. Tijdig aanvragen bij de uitvoering van dit plan van de benodigde vergunningen is dus van belang.

Figuur 3. Beheersmaatregelen.

Nummers corresponderen met de nummering van de ingrepen in de tekst

4.1 Verbeteren uitzichten

Door het hooggelegen bos meer open te maken aan de kant van de Hoge Duin en Daalseweg kunnen doorzichten verkregen worden vanaf het Kopje naar de duinen. Het is daarbij uitdrukkelijk de bedoeling om de bebossing aan de kant van de villa's (zuid en oost) dicht te laten, zodat privacy van de huizen is gewaarborgd.

Het bos aan de westkant van het Kopje wordt meer open, zodat er grazige duinvegetatie kan ontstaan, waarop mensen kunnen verblijven.

Om een grazige duinvegetatie te krijgen moet de bovenste strooisellaag gelijk met het bos en de struiken verwijderd worden. Als de strooisellaag blijft liggen ontstaat er een erg ruige begroeiing met o.a. veel brandnetels. Met maaien en afvoeren kan na verloop van tijd wel een natuurlijke schrale duinbegroeiing ontstaan, maar meteen afvoeren van de strooisellaag is goedkoper en geeft sneller resultaat.

De natuurlijke duinbegroeiing kan worden gestimuleerd door inzaaien met een mengsel van droge zandgronden. Ook kan overwogen worden om maaisel vanuit het duingebied aan te brengen, zodat de plaatselijke soorten zich kunnen ontwikkelen. Hiervoor is overleg met PWN, Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten wenselijk.

Met het schonen van het bos kunnen meteen de aangeplante exoten (bv. Lijsterbesspirea), die erg woekeren, verwijderd worden.

Door het aanbrengen van zichtlijnen wordt tevens ook het zicht naar de uitzichttoren en het pannenkoekenhuis verbeterd (zie ook foto 1). Door sociale controle worden vandalisme en andere ongewenste activiteiten minder.

Het gebruik van het Wilhelminapark kan tenslotte ook worden verbeterd door op de open helling, die ontstaat na het openkappen van het uitzicht, picknickbanken te plaatsen.

Het Wilhelminapark is onderdeel van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Dat betekent ook dat het habitatgebied is. In een habitatgebied gelden strenge regels voor ingrepen, zoals kappen van bomen. Daarom moet tijdig overlegd worden met de provincie en mogelijk ook LASER voor eventuele ontheffingen. Veelal worden ontheffingen gegeven indien de natuur er beter van wordt.

4.2 Verbeteren van de uitzichttoren.

De toren zelf moet opgeknapt worden (achterstallig onderhoud). De trappen hebben veel slijtplekken en het metalen beslag is kapot, waardoor de trap onveilig dreigt te worden. De deuren zijn gedeeltelijk open of kapot. De oriëntatiepanelen zijn in 2004 van de toren gehaald, omdat ze te veel beschadigd waren en los kwamen van de toren. Deze panelen zijn op de gemeentewerf opgeslagen. Ook het beton van de toren zelf en de fundamenteën moeten hersteld worden.

De onderste ruimte van de toren is nu half toegankelijk en vervuild, deze ruimte kan geschikt gemaakt worden voor vleermuizen. De ruimte is geschikt als de deur goed dicht zit en er boven in de deur een kleine opening zit ter grootte van een brievenbus. Vooroverleg met de vleermuizendeskundigen uit de regio voorkomt missers.

Een historische uitleg aan de voet van de toren over de geschiedenis van de toren is hier op zijn plaats. Het onderstaande gedicht van Cor Boeschoten, dat hier in vroeger tijden stond, kan daarvoor weer worden teruggeplaatst.

1910 Verankert in wortel van heester en plant.
Door mensen verhoogd en tot uitzicht verkoren
Zoo werd ge, een heuvel tot stuifzand geboren
Tot duinkoningin van Kennemerland.

Graniet monument werd tot kroon u gewijd
Werd het bontkleurig landschap dat zonovergoten
Of in regen vergrijds
Rond uw voet lag verspreid.

Uw kroon werd een bunker, een schakel gesmeed.
In de keten van 's vijands machtige veste
Met daarbinnen ... 't vertrappt Hollandsch volk dat niets restte
Dan moed waarmee 't om zijn vrijheid streed.

Uw juk werd tot tempelder vrijheid geschapen.
Op 't grauw van uw steenkap rood, wit en blauw.
De vlag waarvoor zij die ginds slapen
Stierven opdat niet Holland sterven zou.

Figuur 5. Gedicht door Cor Boeschoten over de historie van de toren.

4.3 Onderhoud paden.

Een goed onderhouden padenstelsel draagt bij tot een goed gebruik van een park.
De volgende punten wat betreft de verharding vragen aandacht:

- In 2005 is het toegangspad voor leveranciers naar het pannenkoekenhuis opnieuw geasfalteerd. Voorkomen moet worden dat dit pad weer kapot gereden wordt door te grote vrachtauto's van de leveranciers. Hierover moet een overeenkomst met de exploitant van het pannenkoekenhuis worden afgesloten. Dat kan door een paragraaf op te nemen in het huurcontract voor het pannenkoekenhuis. Dit contract is ook om andere redenen toe aan aanpassingen.

- Er wordt door automobilisten nog vaak gebruik gemaakt van de leveranciersweg naar het pannenkoekenhuis. Men parkeert dan op de draaiplaats van de leveranciers. Hier een duidelijk bord plaatsen kan helpen, maar ook nu al trekken auto's zich weinig aan van de aanduiding Voetpad (waar dus geen auto's op mogen). Autoverkeer naar het de uitzichttoren en het pannenkoekenhuis moet onmogelijk worden gemaakt door de leveranciersweg af te sluiten met een uitklapbare paal. Uiteraard krijgt de exploitant van het pannenkoekenhuis het beheer over de sleutel van dat hek.

- Het pad van de parkeerplaats naar de hoofdingang van Caprera is in slechte staat. Dit pad moet worden opgeknapt.

- Het pad, dat aan de west- en zuidzijde langs het Parkeerterrein loopt heeft geen functie. Dit pad kan uit gebruik genomen worden. Bij voorkeur wordt hier het asfalt verwijderd. Het begin van het pad wordt dan dicht geplant met enkele struiken
- Ook de ingang van het park vanaf de Midden Duin en Daalseweg bij de trap moet meer uitnodigend worden gemaakt door het plaatsen van een wegwijzer naar het Kopje van Bloemendaal. Fietzers van bijvoorbeeld het "Rondje Haarlem" worden daarmee uitgenodigd om de fiets even te laten staan om de trap naar het Kopje te beklimmen. De trap naar het Kopje behoeft een opknapbeurt (met name de leuning).
- De overige paden moeten jaarlijks worden geïnspecteerd op gebreken en op geregelde tijden moeten de paden hersteld worden.
- De bermen van de paden moeten extensief (5 x in het zomerseizoen) gemaaid worden om de paden goed toegankelijk te houden.
- Bij de parkeerplaats staan borden naar de restaurants van de exploitanten zelf met daarnaast de algemene borden naar restaurants. Deze bebording moet eenduidiger worden.

4.4 Samenhang verbeteren met Bloemendaalse Bos.

De villawijken Duin en Daal en Bloemendaalse Park zijn in samenhang aangelegd. Hierbinnen liggen drie groene gebieden: Bloemendaalse bos, Halve Maantje en het Wilhelminapark. Deze fraaie wijken lenen zich voor een wandeling, te meer daar er zowel in het Bloemendaalse bos als in het Wilhelminapark horeca aanwezig is.

Een bewegwijzerde rondwandeling van het Kopje via de Zomerzorglaan naar het Bloemendaalse Bos en weer terug via het Halve Maantje is bijzonder aantrekkelijk. Het gaat dan om de rustzoekende en in cultuurhistorie geïnteresseerde wandelaar of fietser.

4.5 Ingang maken vanaf P-plaats het NPZK in.

Vlak achter het hek aan de westkant van de parkeerplaats loopt het fietspad door het NPZK. Een ingang tussen de ingangen Bleek en Berg en het Koevlak wordt ook aangegeven als mogelijkheid in het Kennemerzoomproject van de Provincie. Door de aanwezigheid van een groot parkeerterrein is de toevoer van bezoekers met de auto hier goed op te vangen. De aanwezigheid van twee uitspanningen maakt de ingang aantrekkelijk. Gedacht kan worden aan een ingang voor wandelaars en ruiters. De aanleg van een fietsenstalling/rekken is aan te bevelen indien deze ingang alleen een voetpad wordt.

De ingang voor ruiters moet aansluiten op een gemarkeerde rutteroute in Bloemendaal, die aansluit op het Bloemendaalse bos.

Een ontsluiting van het NPZK is ook voor direct omwonenden aantrekkelijk, omdat het dan mogelijk wordt een korte wandeling in de duinen te maken.

Een dergelijk project moet in het kader van het NPZK worden uitgevoerd. De gemeente zorgt dan voor de benodigde ondersteuning.

4.6 Herstellen natuurlijke duinbegroeiing

De bosbegroeiing rond het Kopje is aangeplant met soorten, die niet direct in de duinen thuishoren, zoals Oostenrijkse den, Esdoorn, Sneeuwbes en Lijsterbesspirea. De oorspronkelijke begroeiing is daardoor grotendeels verdwenen. Met het maken van de zichtlijn ontstaat de mogelijkheid die oorspronkelijke begroeiing van droge duinen weer te herstellen. Door maaisel te gebruiken uit het NPZK voor het vastleggen van de opengemaakte plek wordt het herstel van de natuurlijke duinvegetatie gestimuleerd. Uiteraard worden in dit kader bij het maken van de zichtlijnen alleen soorten, die niet in de duinen thuishoren geroid. Er zullen enige bomen blijven staan. Dat zullen dan de eiken en enkele struiken als Meidoorn zijn. De duinbegroeiing van grasland met verspreid staande eiken en struiken kan daarmee op termijn worden hersteld. Open terrein met bosjes verhoogt ook de natuurwaarde, omdat dat een geschikt leefgebied is voor diverse insecten (vlinders, zweefvliegen e.d.) en kleine zoogdieren.

4.7 Camoufleren dak pannenkoekenhuis

Het dak van het Pannenkoekenhuis is nu een groot lelijk grijs vlak, dat opvallend in het oog springt vanaf de uitzichttoren. Dit dak kan gecamoufleerd worden met een begroeid dak (het zogenoemde sedumdak), zie foto 12. Dit type dak behoeft geen extra verzorging, omdat het tegen zeer droge omstandigheden kan. Deze schrale begroeiing hoeft nooit gemaaid te worden. Dit type begroeiing is vergelijkbaar met de begroeiing van droge duinen. Op den duur zullen er steeds meer plantensoorten van de omringende duinen gaan ontkiemen en groeien, waardoor het aanzien steeds natuurlijker zal worden.

Een dergelijke dakbedekking isoleert ook voor warmte en koude. Het is door diverse bedrijven leverbaar. Hoewel een sedumdak niet heel erg zwaar is, moet toch de sterkte van de dakconstructie gecontroleerd worden. Veelal hebben de leveranciers van het sedumdak daar ervaring in.

Foto 12. Voorbeeld van een sedumdak

4.8. Onderhoud banken en afvalbakken.

Een kapotte of verkeerd geplaatste bank of afvalbak maakt een onverzorgde indruk. De plaatsing van de banken en afvalbakken is in dit verband nog niet bekeken. De beste plaats van een bank kan ook in de loop van de jaren veranderen.

De banken en afvalbakken kunnen na een inventarisatie worden verwijderd of verplaatst.

De algemene criteria voor de plaats van banken en afvalbakken staat beschreven in het Algemene deel.

BIJLAGE 1

PLANTENSOORTEN WILHELMINAPARK MET KOPJE

79 soorten

<i>Nederlandse naam</i>	<i>Latijnse naam</i>
3 soorten mos	
Akkerhoornbloem	<i>Cerastium arvense</i>
Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>
Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>
Balsempopulier	<i>Populus gileadensis</i>
Bereklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>
Bosrank	<i>Clematis vit-alba</i>
Brandnetel	<i>Urtica dioica</i>
Breedbladige weegbree	<i>Plantago media</i>
Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>
Dauwbraam	<i>Rubus caesius</i>
Duindoorn	<i>Hippophae rhamnoides</i>
Duinroos	<i>Rosa pimpinellifolia</i>
Duizendblad	<i>Achillea millefolgia</i>
Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>
Es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Fluitekruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Gewone vogelkers	<i>Prunus padus</i>
Gewoon nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>
Grove den	<i>Pinus sylvestris</i>
Heggedoornzaad	<i>Torilis japonica</i>
Heggenrank	<i>Bryonia dioica</i>
Helm	<i>Ammophila arrenaria</i>
Hennepnetel	<i>Galeopsis segetum</i>
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>
Hop	<i>Humulus lupulus</i>
Hulst	<i>Ilex aquifolia</i>
Iep	<i>Ulmus spec.</i>
Jeneverbes	<i>Juniperis communis</i>
Kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>
Kleine balsemien	<i>Impatiens parviflora</i>
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>
Klimop	<i>Hedera helix</i>
Kropaar	<i>Dactylus glomerata</i>
Kruipend struisgras	<i>Agrostis stolonifera</i>
Krulzuring	<i>Rumex crispus</i>
Lijsterbesspirea	<i>Sorbaria sorbifolia</i>
Linde	<i>Tilia spec.</i>
Look-zonder-look	<i>Alliaria petiolata</i>
Meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>

Oostenrijkse den	<i>Pinus nigra nigra</i>
Paardebloem	<i>Taraxacum officinalis</i>
Ratelpopulier	<i>Populus tremula</i>
Ribes	<i>Ribes spec.</i>
Rimpelroos	<i>Rosa rugosa</i>
Robbertskruid	<i>Geranium robertianum</i>
Robinia	<i>Robinia pseudo-accacia</i>
Salomonszegel	<i>Polygonatum odoratum</i>
Sierappel	<i>Malus spec.</i>
Smalbladige olijfwilg	<i>Eleagnus angustifolia</i>
Smalbladige weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>
Sneeuwbes	<i>Symphoricarpus alba</i>
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>
Sporkrhout/Vuilboom	<i>Frangula alnus</i>
Stinkende ballote	<i>Ballota nigra</i>
Stinkende gouwe	<i>Chelodonium majus</i>
Straatgras	<i>Poa annua</i>
Varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>
Veldbeemdgras	<i>Poa pratense</i>
Venijnboom	<i>Taxus baccata</i>
Vlier	<i>Sambucus nigra</i>
Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>
Wegedoorn	<i>Rhamnus catharticus</i>
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Wilde peen	<i>Daucus carota</i>
Wilde wingerd	<i>Parthenocissus inserta</i>
Witte abeel	<i>Populus alba</i>
Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>
Zeepekruid	<i>Saponaria officinalis</i>
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Zuurbes	<i>Berberis vulgaris</i>
Zwaluwtong	<i>Polygonum convolvulus</i>